

PİJAMALILAR (BİZİM KOĞUŞ)

Rıfat Ilgaz

Öykü Anlatıcı dahil pek çok veremlinin hastaneye girebilme tecrübesini dile getiren roman zorlu süreçlerle alınan hastaların yine aynı zorlukta zorla hastaneden çıkarılmaları ile sonuçlanması ilginçtir. Hastalığa yakalandığını öğrendikten sonra tedavisi için doktor doktor gezen anlatıcı, hastalıktan edinilen bilgilerin oldukça faydalı olduğunu ileri sürer. Hastalarını kendi özel muayenehanesine yönlendirmeye çalışan doktorun acımasız tavırları nedeni ile daha fazla hasta olan veremli hastalar, sağlık sistemindeki yanlışları ve hastaların karşılaştıkları resmi işlerin zorlukları mizahi öğeler çerçevesinde verilir. Yemekhaneyi, doktorları, temizliği mektuplarla bakanlığa şikâyet eden hastalara herhangi bir çözüm ulaşmaz. Boş zamanlarında bahçeye çıkan, radyodan maş yayını takip eden veya gazete okuyabilen hastaların pek çoğu gün aşırı vefat eder. Hastanede hiç bir şeyin olmaması gibi durumlardan ötürü doğalgaz yanmaması için hastanede tutulmak istemeyen yönetim ve doktor, hastaların evine gitmelerini ister.

Tema

Sosyal Yergi Verem hastası olan bir takım insanların sağlık hizmetlerini ve devletin sunduğu imkanları eleştirisini anlatan romanın teması "sosyal yergi" dir.

Kişiler

Anlatıcı Kendisi verem olduğu için hastanelere düşen gazeteci anlatıcı yoksul bir işçidir. Hastanelerde yaşadığı türlü problemlere ve doktorların ilgisizliğine rağmen sinirlenmeden sakin kalmayı başaran anlatıcı, parası olanların rahat ettiği sağlık sistemini eleştirme gereği duyuyor. Oldukça açsözlü olan anlatıcının konuştuğu kişiler ve olaylar karşısındaki tepkisi imasız ve hissettiği gibidir. Karşılaştığı zorluklar nedeni ile daha fazla hasta olan asabi adamın hastanede kendi gibi yatan hastalarla arkadaş olması oldukça kolay olur. Hastanede yer alan olumsuz yaşam koşullarının havaların soğuması ile daha da kötü olması üzerine her ne kadar hastalığı devam etse doktor tarafından taburcu edilen anlatıcı, umutsuz ve şaşkındır.

Musluk Nuri Uzun süredir verem hastası olduğu için hastaneler ve hastanede çalışanlar hakkında uzmanlaşan Nuri, durumu kullanarak geçimini bir şekilde malzeme satarak sağlar, pratik ve akıllıdır. Lider vasıfları ile dikkat çeken Nuri, dediğinin yapılmasından hoşlanır. Planlı yaşamayı seven Nuri, hayatını sabahtan akşama dek plana sokar. Uyanık ve şüpheci bir karakteri olan Nuri, ölümlere karşı da son derece merhametlidir.

Baba Şükrü Hastalarına karşı ayrımcı olan, parası ve itibarı olana daha fazla özen gösteren bir doktor olan Şükrü, paragöz biridir. Özellikle hastaları özel muayeneye gelmesi için tehdit edencesine taburcu etmeye kalkışan biri olan doktorun ukala tavırları hastaları rahatsız etse de vicdansız ve merhametsiz olması doktoru uyumsuz bir kişiliğe büründürür.

Nalbant Şevket Hastanenin hasta bakıcısı olan Nalbant Şevket, düzene ayak uydurmuş verilen emri yerine getiren bir çalışandır. Hastaları pek önemsemeyen adam rutin olarak sadece işini yapar. Kendisi ile dalga geçen hastalara karşı sinirli ve asabi yaklaşan Şevket, şüpheci bir karakterdir. Genelde çalıştığı birimin ağırlığından ötürü ölümlere alışmış olan Nalbant Şevket, vurdumduymaz bir karakterdir.

Mercimek Fahri Kendisi de hasta olan Fahri, kibar ve bir o kadar da şakacı bir adamdır. Dalga geçmekten ve konuşmaktan hoşlanır. Arkadaşlarını düşünen düşünceli ve koruyucu biri olan Fahri, Necla'yı dilinden düşürmez. Hemşirelere de arada lafa tarak kendince eğlenen veremli hasta, pijamaları ile hastanede yeni gelen hastaları doktor diye işleterek eğlenir.

Yengeç Ali Uykuyu seven Ali genellikle kendisine güvenilmeyen, fırsatçı, kurnaz biridir. Öksürük için gereken kendi kodeinlerinden Niyazi'den pirzola almak için değil tokuş yapar.

Anlatıcı Duygusal

Karakter Kendisi verem olduğu için hastanelere düşen gazeteci anlatıcı yoksul bir işçidir. Hastanelerde yaşadığı türlü problemlere ve doktorların ilgisizliğine rağmen sinirlenmeden sakin kalmayı başaran anlatıcı, parası olanların rahat ettiği sağlık sistemini eleştirme gereği duyuyor. Oldukça açıksözlü olan anlatıcının konuştuğu kişiler ve olaylar karşısındaki tepkisi imasız ve hissettiği gibidir. Karşılaştığı zorluklar nedeni ile daha fazla hasta olan asabi adamın hastanede kendi gibi yatan hastalarla arkadaş olması oldukça kolay olur. Hastanede yer alan olumsuz yaşam koşullarının havaların soğuması ile daha da kötü olması üzerine her ne kadar hastalığı devam etse doktor tarafından taburcu edilen anlatıcı, umutsuz ve şaşkındır.

Aktiviteler Genelde koğuştakilerle konuşan, onların gelenini gidenini takip eden anlatıcı, hemşirenin hasta arkadaşına verdiği romanı alıp kendi inceler, arkadaşına da okuduğu yalanını söyleyerek onunla dalga geçer. Damardan kalsiyum yer, oldukça hastadır.

ÖRNEK ANILAR

Yoksul Doktora hastalığının nedenini sorarken bir elinin yağda bir elinin balda olması gerektiğini söyleyen doktora saydığı şeylerden alamadığını söylemesi doktoru sinirlendirir: "Zeytinyağı" dedi boş verdim "Et!" dedi, tınmadım. "Süt" dedi. "Peynir" dedi, pastırma dedi. Kılım bile kıpırdamadı."

Hırslı Verem hastası olduğu için ve hastanelerin işleyişinden, bürokrasi engellerinden oldukça sıkılmış olan hasta bir takım kelimelere karşı takıntılı hale gelir: "Gerisini dinlemedim bile. Bu istidadan tiksindiğim kadar hiçbir şeyden tiksinemem. Bir işin eğer sonuçlanmaması gerekiyorsa bir istida yaz, yetişir. İstidalar dilekçe oldu, dilekçeler yeniden istidaya çevrildi; hala bende aynı hınç..."

Sinirli Eskiden duyduğu zam haberlerine, fakirliğe dahi sinirlenmezken zamanla değişen anlatıcı için hayat farklı bir evreye gelir. Yaşadığı zorluklar ve geçirdiği hastalık hayatını ve düzenini alt üst ettiğinden sinirleri de yıpranmaya başlar: " Bende sinir olmadığını söyleyen arkadaş aldanmış olacak diye düşündüm. Tepem atmaya başlamıştı çünkü..."

Alaycı Hastaneye yatabilmek için nereye gitse karşısına bir zorluk çıktığı için gerginliğini ona zorluk çıkaran kişilerle alay ederek çözer: "Beyefendi dedim, benim geldiğimi, muayene olduğumu hatırladınız. Maşallah, hafızanıza diyecek yok. Hele biraz daha sıkın da kendinizi, fiş numaramı da hatırlayın!"

İnatçı Her şeyin kısıtlı ve yasak olduğu yerde kendine bir kaçış penceresi açmak isterken doktor yasak dedikçe inatla tersini yapmak ister: "Sen misin yasak eden! Bütün yasaklara karşı alerjim vardır. Bir çenem açıldı mı susturabilirsen sustur: Neden yasak oluyormuş konuşmak? Ne olurmuş konuşursak? On yıldır konuşmadık da bütün kanamaların önüne mi geçildi?"

Açıksözlü Eski bir gazeteci sayıldığı için de mesleği gereği de sözünü sakınmayan bir yapısı olan anlatıcı tepesi atınca lafın sakınmadan söyler: "Formalite bozulur ha! Dedim. Asansör bozuk. Zil bozuk. Sedyeler bozuk. Musluk bozuk. Yemekler bozuk. Servis bozuk. Düzen bozuk. Bozuk oğlu bozuk. Şu formalite dediğiniz şey de bozulursun artık!"

Musluk Nuri Uyumlu

Karakter Uzun süredir verem hastası olduğu için hastaneler ve hastanede çalışanlar hakkında uzmanlaşan Nuri, durumu kullanarak geçimini bir şekilde malzeme satarak sağlar, pratik ve akıllıdır. Lider vasıfları ile dikkat çeken Nuri, dediğinin yapılmasından hoşlanır. Planlı yaşamayı seven Nuri, hayatını sabahtan akşama dek plana sokar. Uyanık ve şüpheli bir karakteri olan Nuri, ölümlere karşı da son derece merhametlidir.

Aktiviteler Hastaların koğuşlarına giderek malzeme satar, ihtiyaçları konusunda yardımcı olurken hem para kazanır hem de anılarını anlatır. Hava odasına girerken yanında kız ayarlamakta da ustadır. Hastanede odalara verilen isim olan pavyonlara attığı kızlarla ve kendisi için gelen Nebahat arasında mekik dokur.

ÖRNEK ANILAR

Planlı Nuri daha önce de farklı hastanelerde birçok kez kaldığı için kendine bir düzen kurar, planlama yapar ve bu planı uygulamaya koyulur. En son geldiği koğuştta da yorgunluğuna rağmen kalkıp yapılacakları kendince sıralayıp işlerine öncelik verir: "Aşçıbaşını bir göreyim! Akşama pirzola hazırlasın bana. Nalbant Şevket'e söyleyeyim, biraz odun bulsun da yaktırsın şu banyoyu. Kapıcıya tembih edeceklerim var ayrıca. Gelenler gidenler olacak."

Uyanık Hastanede daha uzun kalabilmek, doktorla geçinebilmek için her gittiği hastanede satabildiği kadar malzeme satan Nuri, para kazanır. Satıcılığın hastanede yasak olmasına aldıriş etmeden bir yolunu bulup halleder. Kendisinin keşfettiği işin üzerine başkalarının konmaması için yasak olması işine gelir ve yasağı destekler: "...Bütün koğuşlara zarf, kâğıt, jilet, sabun satıyor, günde yirmi beş kâğıda para demiyordu. Böyle şeyler yasaktı sözde. Musluk Nuri bu yasağı, başka satıcıların türememesi için ne yapıp yapıp yürürlükte tutuyor, yasaktan yararlanmanın yollarını arıyordu."

Pratik/Akıllı Verem ile yaşamaya alışmış hatta hayatının en önemli kısmı hastalığı olan Nuri, sorunlar karşısında nasıl çözüme kavuşacağını bilir ve başkaları için de çözüm üretir. Arkadaşı olan Fistül Saim'i gizlice koğuşa almış tedavi olması için uğraşır: "Ne mi diyeceğiz...Bizim haberimiz yok! Bir de uyandık baktık ki üç kür yatağı dört olmuş! Kim getirmiş, nerden gelmiş bu hasta, derse? Bize ne... Gece getirmişler, koymuşlar koğuşa! deriz..."

Şüpheci Nuri her şeyden haberdar olmak ve kimin ne yaptığını bilmek isteyen biri olduğu için arkasından iş yapıldığında gerekirse uykusuz kalıp takip edecek kadar şüpheci bir karaktere sahiptir: "Yemeğe oturunca Musluk Nuri: Ulan, bir dümeni var bunun! Dedi. Kime yutturuyor hırtlanbo!...Bütün gece gözüne uyku girmede. Kırkdalga İbrahim dört yataklıya girdi mi, Musluk Nuri de hemen dışarı çıkıyor, başlıyordu koridorda voltaya..."

Merhametli Çektiği eziyeti ve hastalığının zorluğunu bilen Nuri her ne kadar ölümlere alışmış gibi görünse de her birine ayrı ayrı üzülür. Bu nedenle de hiç üzülmeyen Nalbant Şevket'in gamsız haline de tepki verir: "Bu vurdumduymazlık Musluk Nuri'yi bile kızdırmıştı. Bırak da okusun! Diye Nalbant Şevket'e çıkıştı. Oturağını bile o döktü, hakkı değil mi bir Yasin okumak!"

Lider Tecrübeli bir hasta olduğu için diğerlerini kolay yönlendirir, onlara akıl verir ve iş birliği yapar. Bu kabiliyeti ile hastanenin olanaksızlıkları ve zorbalıkları gazetede duyurulur: " Musluk Nuri: Arkadaşlar! dedi. Ne yapıp yapıp kömür buldurmalıyız başhekime! Nerden bulsun başhekim kömürü be! Nerden bulursa bulsun! Asılmalıyız!..."

Baba Şükrü Uyumsuz

Karakter Hastalarına karşı ayrımcı olan, parası ve itibarı olana daha fazla özen gösteren bir doktor olan Şükrü, paragöz biridir. Özellikle hastaları özel muayeneye gelmesi için tehdit edencesine taburcu etmeye kalkışan biri olan doktorun ukala tavırları hastaları rahatsız etse de vicdansız ve merhametsiz olması doktoru uyumsuz bir kişiliğe büründürür.

Aktiviteler Viziteye çıkar, hastaları muayene eder, rutin kontrollerini yapar, devlet hastanesi dışında paralı muayenehanesinde hastalarla görüşür.

ÖRNEK ANILAR

Aceleci Kendi rahatına göre hastanede bir düzen tutturana doktor Şükrü, hastanede hastalarla ilgilenmeyi pek sevmediğinden olabildiğine acele olarak vizite yapar ve gider: "Sabahleyin ona doğru doktor geldi. Şükrü Baba, bu havası bozuk koğuşta daha fazla kalmamak için yirmi sekiz kişinin vizitesini on dakikaya sıldırmıştı."

Paragöz Hastalarını para kazanma maddesi olarak gördüğu için onlara devlet hastanesinde bakıp ilgilenmek yerine, taburcu etmekle tehdit edip özel yerine gelmeleri için zorlar, kim ne kadar para verirse o daha fazla hastane kalma şansı yakalar: " Bu kelime çok şeyler anlatmaya yeterdi. İzin alınca, öğleden sonra Baba Şükrü'yü yani Dâhiliye Mütihazası Şükrü Kufecioğlu'nu Çağaloğlu'ndaki muayenehanesinde ziyaret ederek iyi bir muayene olacaktı. Yatması gereken(!) bir hastaysa, yüklüce vizite parasının hızı geçene kadar kalacaktı koğuşta."

Ukala Kendisine herhangi bir akıl verilmesine ya da işinin öğretilmesine tahammül edemediği gibi, bir de asistanının en ufak yanlışlarında bile tersleyerek bilmişlik taslar: "Tuh!...Yine duymadın be! Tam tersine, solda kuru raller. Senden çok uzak bu işler. Bırak sen şu ciğerciliği de. Kayseri'de pastırmacılığa başla! Babanın yanında!"

Telaşlı Baba Şükrü denetlemelerden ve yaptığı hatalar olunca hastaların onu üst makamlara şikayetinden korktuğu için böyle bir durumla karşılaşınca ne yapacağını bilemez ve telaşa kapılır. Bir hastası olan Musluk Nuri'nin ona oynadığı ölüm numarası ve yeniden dirilmesi ile de aynı telaşı yaşamış hastası ne isterse kabul eder: " Baba Şükrü'nün etekleri tutuşmuştu; hademelere hemen emirler verdi, yatak beş dakikada hazırlandı. İlaçlar... İğneler... Perhiz yemekleri... Şuruplar... Şerbetler... Meyve suları..."

Dikkatli Edindiği tecrübeler ve profesyonel hasta olarak nitelendirilenler yüzünden temkinli davranır, şüphe duyduğu bir durumda daha dikkatli olmaya çalışır. Gizlice koğuşa alınan Fistül Sami konusunda da aynı dikkati gösterir: "Baba Şükrü hastayı değil, yatağı gözden geçiriyordu: Nerde bunun tabelası? Dedi. Bu soru biraz hastaya, biraz hemşireye, daha çok da bizydi..."

Vicdansız Hastalara ve hastane ortamına alışmış, ölümler de hastalar da onun için normalleşir. Kim ne halde olursa olsun en ufak bir acıma belirtisi göstermeyen doktorun en son hastaların gazetelerde şikâyetlerini görünce de yine aynı vicdansızlıkla kış vakti hastaları zorla taburcu eder: "Olmaaz! Şubatı atlatayım derken bizi atlatacaksın sen! İyisi mi ben seni atlatayım! Taburcusun!..."

Nalbant Şevket Uyumlu

Karakter Hastanenin hasta bakıcısı olan Nalbant Şevket, düzene ayak uydurmuş verilen emri yerine getiren bir çalışandır. Hastaları pek önemsemeyen adam rutin olarak sadece işini yapar. Kendisi ile dalga geçen hastalara karşı sinirli ve asabi yaklaşan Şevket, şüpheli bir karakterdir. Genelde çalıştığı birimin ağırlığından ötürü ölümlere alışmış olan Nalbant Şevket, vurdumduymaz bir karakterdir.

Aktiviteler Hastalarla ilgilenir, iğnelerini yapar, ihtiyaçlarını getirip götürür, doktorun söylediği işleri yerine getirir.

ÖRNEK ANILAR

Çalışkan Kendisine söylenen her işi yapan Nalbant Şevket, hasta taşıma, yatak taşıma gibi ağır işlerin yanısıra hemşire ve doktorların işi olan serum takma, iğne yapma işlerini halleder. O kadar tecrübe edinmiştir ki hemşirelerden daha iyi damar bulduğu hastalar tarafından bilinir: "Nalbant Şevket gelip şu ayak ucumuzdaki kâğıtlara yazacak! Zahmetli iş bu. Günde kaç kere bakılacak dereceye? Sabah... Öğle... Akşam! Bir de gece yarısı."

Asabi Acele işleri olduğunda ya da izinli olacağı vakitlerde erkenden gidebilmek için çabuk olmaya çalışan bakıcı, hastaların onunla alay eden tavırlarından rahatsızlık duyar: "...Elindeki yeni iğneyi, kabarıklığı öbür yataklardan rahatça görülebilen damara daldırmaya çalışıyor, sinirli olduğu için beceremiyordu. Koğuştakiler onun bu sinirli haline katıla katıla gülüyorlardı..."

Şüpheli Hastaların kendisine iş öğretmesinden hoşlanmayan ve biraz daha hastanede kalabilmek için her şeyi yapabileceklerini bildiğinden herkese şüpheli yaklaşan bakıcı, bazı durumlarda hastaları sorgular: "Nalbant Şevket de işkilleniyordu İbrahim'den. Bir ara hafiften ağız dalaşı bile yaptılar. Nalbant: Hastabakıcı sen misin ben miyim bu pavyonda! Diye çıkışmaya bile başladı..."

Vurdumduymaz İş gereği yaşanan ölümlere ve hastaların hallerine alışmış olan Şevket, normal bir şeymiş gibi ölenlerin hemen üzerini örterek yataktan götürür: " Nalbant Şevket ferahlamıştı. Yatağının üstüne kapanıp açılan Kırkdalga'yı kolundan tutmuş çekiştiriyordu: Tamam dedi bu kadar işte çık dışarıya da kaldıralım."

Dikkatli Birçok hasta ile ilgileniyor olmasına rağmen hepsini ayrı ayrı inceleyen bakıcı, kimin yanında ne var ne yok bilir. Kendine prim yapma derdinde olduğu için ölen hastalardan birinin de üzerinde ne olduğuna daha önceden dikkat etmiş ortada göremeyince itiraz eder: "Ne vardı dedi

Şevket'e. Bir saat. Köstekli bir saat...Bir de çakmak!... Kırkdalga İbrahim karyolanın demirini bırakmıştı. Yoktu öyle bir şey! dedi.Vardı!..Nerden biliyorsun? Vardı, gördüm!"